

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ

UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен шыға
бастады

№41 (1823)
13 қараша
2021 жыл

www.kaznu.kz

facebook.com/KazakhNationalUniversity

vk.com/kazuniversity

instagram.com/KAZNU_FARABI

Мексика тарихы қазақ тіліне аударылмақ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев Мексика Құрама Штаттарының Қазақстан Республикасындағы төтенше және өкілетті елшісі Хосе Луис Мартинес Эрнандес бастаған делегациямен кездесу өткізді. Тараптар екі елдің білімі мен ғылымын дамыту мақсатында екіжақты ынтымақтастықты одан әрі арттыру мәселелерін талқылады.

асырылуда. Сонымен қатар университет ректоры ҚазҰУ-дың Мексика университеттерімен жасалған келісімдері туралы ақпарат берді. «Мексиканың ұлттық автономды университетімен ынтымақтастық шеңберінде жасалған келісімді жоғары бағалаймын. Осы келісім аясында теориялық және ядролық физика саласындағы ғылыми-зерттеу жобалары іске асырылды. Сондай-ақ студенттердің тәжірибе алмасуынан бөлек, «Қазақстанның жоғары оқу орындарына шетелдік мамандарды тарту» бағдарламасы шеңберінде дәрістер оқу және ғылыми басшылықты жүзеге асыру үшін жетекші ғалымдар белсенді түрде тартылуда», – деп атап өтті университет ректоры.

Хосе Луис Мартинес Эрнандес ректорға Мексика ұлттық автономды университетінің жұмысы туралы ақпарат берді.

Жалғасы 2-бетте

Ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына орай, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Қазақ елінің жаңа дәуірі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті.

Конференция өзегі – «Қазақстандық даму жолы»

Айтулы шараға мемлекет және қоғам қайраткерлері, ҚР Сенаты мен Мәжіліс депутаттары, Алматы қаласы әкімдігінің және қоғамдық ұйымдардың өкілдері, тарихшы ғалымдар мен сарапшылар қатысты.

Конференцияның ашылуында ҚР Парламенті Сенатының төрағасы Мәулен Әшімбаевтың құттықтау хатын ҚР Парламенті Сенатының әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің төрағасы Мұрат Бақтиярулы оқыды. Хатта: «Тәуелсіздігіміздің 30 жылдығына байланысты іс-шаралар халыққа рухани серпіліс әкелуі қажет. Бұл тарихи датаның мәні мен маңызын халыққа түсіндіру, ашып көрсету өте маңызды. Осы тұрғыдан алғанда «Қазақ елінің жаңа дәуірі» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның берері мол», – делінген.

Сонымен қатар ҚР Парламенті Мәжілісінің төрағасы Нұрлан Нығматулиннің, Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетовтің және Алматы қаласының әкімі Бақытжан Сағынтаевтың құттықтау хаттары оқылды.

Жалғасы 2-бетте

Көсемсөз шебері дәріс оқыды

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, филология ғылымының докторы, профессор Сауытбек Абдрахманов 70 жылдық мерейтойы аясында «Журналист жүгі» тақырыбында көшбасшылық дәріс оқыды.

Жиналғандар әуелі көрнекті қаламгердің қызметі мен шығармашылығына арналған «Сауытбек Абдрахманов: Қайраткер. Журналист. Редактор» атты кітап және фотокөрмесін тамашалады. Онда көсемсөз шеберінің әр жылдары жарық көрген кітаптары мен қызмет жолын баяндайтын шығармашылық еңбектері мен зерттеу жұмыстары қойылған.

С.Абдрахмановтың Қазақстанның Еңбек Ері, халық жазушысы Әбіш Кекілбаев туралы жазған «Абыз Әбіш»

атты монографиясы, әлемнің классик ақын-жазушылары жайындағы «Біздің Пушкин», «Төлтума мен телтума», «Перевод поэзии и поэзия перевода», «Тәуелсіздік шежіресі», «Адамзат күнтізбесі» атты туындылары әдебиеттің алтын қорына айналды.

Сауытбек Абдрахманов еңбек жолында республикалық «Егемен Қазақстан» газетін абыройлы басқарды. Елдегі ең ірі саяси оқиғалардың куәсі бола жүріп жазған шұғыл репортаждары мен танымдық сұхбаттары арқы-

лы «Сегіз күнде бес елден» ақпарат тарата алатын әмбебап екенін дәлелдеді.

Жүздесу барысында қоғам қайраткері Сауытбек Абдрахманов журналистердің қоғам алдындағы жауапкер-

шілігі, жас мамандарды даярлау ісінде тұжырымдамалық тұрғыдан қайта қарайтын түйткілді мәселелерге назар аударды.

Гүлзат НҮРМОЛДАҚЫЗЫ

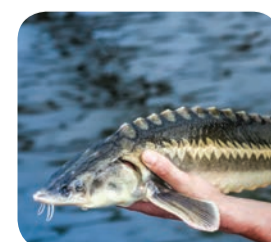
Рахила НАРАЛИЕВА:
Тәуелсіздік білім беру саласына жаңа бағыт әкелді

4

Последний новатор-романтик

5

Бекіре балығын бактериялық аурудан қорғайды

6

Мексика тарихы қазақ тіліне аударылмақ

Соңы. Басы 1-бетте

Мейманның сөзінше, Мексикадағы оқу орны білім беру, зерттеу және мәдениетті дамыту сынды үш негізгі бағытта жұмыс істейді. Сондай-ақ ол ҚазҰУ басшысын Мадрид автономиялық университетінің ректорымен кездесуін ұйымдастырғысы келетінін жеткізді. «Ректорлардың танысуы екіжақты қарым-қатынасты одан әрі арттыруға негіз болады», – деп санайды Хосе Луис Мартинес Эрнандес.

Сонымен қатар сұхбат барысында Мексика Құрама Штат-

тарының Қазақстандағы елшісі 150 беттен тұратын «Мексиканың тарихы» атты кітабын қазақ тіліне аудару туралы ұсынысын айтты.

Кездесу соңында Хосе Луис Мартинес Эрнандес серіктестікті одан әрі арттыру маңызды екенін тілге тиек етті. Сондай-ақ бірлескен жобалар бойынша жұмысты одан әрі жандандыруға дайын екенін жеткізді. Өз кезегінде Жансейіт Түймебаев құрметті қонақтарға жұмыс сапарымен келгені үшін алғыс айтып, «FARABI» кітабын сыйға тартты.

Конференция өзегі – «Қазақстандық даму жолы»

Соңы. Басы 1-бетте

ҚР Парламенті Мәжілісінің төрағасы Нұрлан Нығматулиннің конференцияға қатысушыларға жолдаған хатында: «Мемлекетіміздің тағдыры мен болашағы әрбір Қазақ елі азаматының, әсіресе білімді де талапты жастардың қолында. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ осы жолда ерекше рөл атқарып отыр», – делінген.

Конференция барысында ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Жұлдыз Сүлейменова онлайн қосылып, «Тәуелсіздік тұғырын нығайтуда ҚазҰУ-дың үлесі зор. Отандық ғылым, білім саласының білікті кадрлары егемен еліміздің кемел келешегін қалыптастыруға елеулі үлес қосып келеді», – деді.

Жиынға қатысушылар Қазақстанның әлемдік қауымдастық-

тағы алатын орны мен маңызын, сыртқы саяси қатынастарының қалыптасу үдерісі туралы келеді ойларын ортаға салды.

Конференцияда ұлт тарихындағы маңызды оқиғаларға шолу жасалып, тәуелсіздігіміздің бастауында тұрған тұғырлы тұлғалар туралы да кеңінен сөз болды.

Жиын қорытындысында ғалымдар «Бүгінгі конференция тәуелсіз Қазақстан тарихының әлемдік деңгейде зерттелуіне жаңа серпін береді» деп атап өтті.

Ұлтмыздың жаңа дәуірдегі тарихын зерделеген конференция материалдары алдағы уақытта арнайы жинаққа топтастырылып, тарихшылар қауымына, ізденіс жолындағы жас ғалымдар мен білім алушыларға ұсынылатын болады.

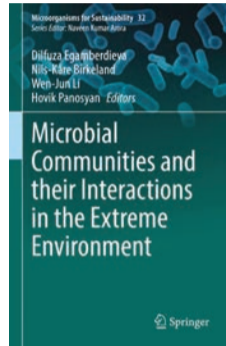
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің биолог ғалымдары әлемдегі аса танымал «Шпрингер» баспа үйінен жарық көрген «Микробиологиялық қауымдастықтар және олардың экстремалды ортадағы өзара әрекеті» ұжымдық монографиясында ғылыми-зерттеу жұмыстарының нәтижелерін жариялады.

болуымен байланысты және сәйкесінше өнеркәсіптік биотехнология үшін қызықты микроорганизмдердің бірегей қауымдастықтарына ие. Сондай-ақ ғалымдар термалды бұлақтардың әртүрлілігі, олар-

ҚазҰУ ғалымдарының еңбегі әлемдік монографияда жарияланды

Ғылыми басылым Scopus деректер базасына енеді және экстремофильді микроорганизмдердің биологиялық алуантүрлілігі мен оларды биотехнологияда қолданудың өзекті мәселелеріне арналған. Ал Springer – әлемдегі ең беделді ғылыми баспа, оның монографияларын әлемнің түкпір-түкпірінен ғалымдар оқып, сатып алады.

Мұндай жоғары нәтижеге қарашаңырақ ғалымдары халықаралық серіктестермен бірлескен «Микробтық биотехнология аясында зерттеуге негізделген жоғары білім беру желісі» жобасы аясында қол жеткізді. Монографияға кірген сегіз бөлімнің екеуі ҚазҰУ ғалымдарына тиесілі. «Ауыр металдарға микробтық стресс реакциясы» және «Қазақстанның жылу көздерін талдау және сипаттау» атты бөлімдердің авторы ҚазҰУ-дың биология және биотехнология факультетінің оқытушылары: А.Қыстаубаева, Л.Игнатова, А.Машжан және И.Савицкая. Шетелдік соавторлар: Нилс-Каре Биркеланд (Норвегия), Дильфуза Егембердиева (Германия), Овик Паносян (Армения), Ван-Джун Ли (Қытай).

«Ауыр металдарға микробтық стресс әсері» тарауында барлық тірі организмдерге, соның ішінде микробтарға аса қауіп төндіретін ауыр металдармен қоршаған орта ластануының жаһандық экологиялық мәселесі қозғалды. Сонымен қатар бұл тарауда ауыр металл иондарының мырыш, мыс, марганец және қорғасынға көп төзімділігі бар микромицеттердің өсуіне әсерін зерттеу туралы ақпарат берілген.

Келесі бөлімде ғалымдар Қазақстанның жылу көздерін талдап, сипаттайды. Елімізде термалды сулар кең таралған, бұл суы бар тау жыныстары үлкен тереңдікте жатқан үлкен артезиандық бассейндердің

дың температуралық режимі, судың химиясы және олардың микробтық алуантүрлілігіне сипаттама береді.

Осылайша әлемдік ғылыми кеңістікке ықпалдасу арқылы ҚазҰУ ғалымдары университет мәртебесін көтеруге қомақты үлес қосуда. Шетелдік әріптестермен тиімді ынтымақтастықта бірлесе жұмыс істеу – университет ғалымдарының бәсекеге қабілеттілігінің айқын көрсеткіші. Бұл монографияның шығуы қазақстандық ғылымның әлемдік озық жетістік деңгейіне жетуіне де өзіндік ықпал етері сөзсіз.

Әйгерім ӘЛІМБЕК

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың әлеуметтік-гуманитарлық бағыттағы факультет декандары мен кафедра меңгерушілері ҚР Президенті Әкімшілігінің Қазақстан халқы Ассамблеясының хатшылығы және Қолданбалы этносаяси зерттеулер институты өкілдерімен онлайн кездесті.

қатынастар саласындағы мемлекеттік саясатты одан әрі жетілдіруге ықпал ете алатыны атап өтілді.

Қазақстан халқы Ассамблеясы мен Қолданбалы эт-

Этносаяси зерттеулер саласындағы ынтымақтастық

Алдымен ҚР Президенті Әкімшілігінің ҚХА хатшылығы меңгерушісінің орынбасары Ерлан Әбдақасов және ҚазҰУ-дың академиялық мәселелер жөніндегі проректоры Фатима Жақыпова сөз сөйлеп, этносаралық қатынастарды зерттеу саласындағы ынтымақтастықтың өзектілігін атап өтті.

Қолданбалы этносаяси зерттеулер институтының директоры Талғат Қалиев институт қызметі жайлы әңгімелеп, елдегі этносаралық қақтығыстардың алдын алу мәселелері бойынша жүргізілген қолданбалы зерттеулермен таныстырды. Ал институт директорының орынбасары Айгүл Сәдуақасова этнология, этнолингвистика, этносаясат, этноконфликтология, этносаралық қатынастар және этнопрофессионалды қатынастар мәселелерін зерттеудің келешегіне егжей-тегжейлі тоқталды.

Жиынға қатысушылар ұлт-аралық және конфессияаралық келісім, қоғамдағы тұрақтылықты нығайтуға бағытталған жаңа ғылыми жобаларды әзір-

леу қажеттігіне ерекше назар аударды. Бүгінгі жағдайда этносаралық қатынастарды дамытудың әлемдік үрдістерін одан әрі зерделеудің маңызын алға тартты.

Сондай-ақ басқосуда зерттеу топтарын құру және бірлескен ғылыми жобаларды іске асырудың негізгі жолдары талқыланды. Этносаясат саласындағы докторлық және магистрлік диссертациялар тақырыбы ұсынылды. Болашақта осы зерттеулердің нәтижелері басқа зерттеулермен қатар, этносаралық

этносаяси зерттеулер институтының сарапшылары университеттегі білім беру бағдарламаларын бірлесіп әзірлеу және өзектендіруге шақырылды.

Жиын нәтижесінде ғылыми-сарапшылық қоғамдастықтың өзара тиімді әріптестігі бойынша нақты қадамдар айқындалды.

Гүлнар НАСИМОВА,
Саясаттану және
саяси технологиялар
кафедрасының
меңгерушісі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаевтың арнайы шақыруымен білім ордасы студенттері алдында көшбасшылық дәріс оқыдым. Тақырып ұсынған кезде өзі бастан «Журналист жүгі» деп атадым. Журналистің өмір жолы қалай қалыптасады, қандай белестерден өтеді, тәуір жетістіктерге жету үшін қойылатын талаптар салмағы қаншалықты деген тұрғыда әңгіме өрбіттім. Менің дәрісімнен білім алып жатқан көгенкөз қыз-жігіттер «егер өз бойында талап пен ізденіс болса, өмірде біраз жерге баруға екен ғой» деп өнеге алса, ой түйсе, соның өзі жетіп жатыр.

Көңілдеріңізге келмесін, журналист болу үшін данышпан болу шарт емес, журналист болу үшін кәсіби маман болу керек. Ең бастысы, кәсіби қалам иесі болу. Мұны қалай түсінеміз? Анығында, жазғың келмейтін тақырыпты жаза алу, барғың келмейтін жерге

Журналистер біледі, танымал адамдарды ұстау қиын, олар қалта телефонын көтермейді. Көбі әдеби агенттің қызметіне жүгінеді. Ол кісі мені елге қарай ұшатын күні сағат төртке шақырды. Мәскеуден қырық шақырым жердегі имениесіне бардым. Қолым-

Сауытбек АБДРАХМАНОВ, Мәжіліс депутаты

Қабырғалы қаламгерлер ҚазҰУ-дан шыққан

бара білу, көтергің келмейтін мәселені көтере алу, қандай да бір іс-шараға тез жүгіріп жету, операторға штатифті көтеруге көмектесіп, жылдам көлікке міну, тез монтаж жасап үлгеру. Сөйтіп, оны сағат бесте болатын жаңалықтарға ұсыну. Ұсынып үлгермесең, жаңалықты бес жарымда беріп жіберетін өзге арналар толып жатыр. Міне, осының бәрі – кәсіби біліктілік. Журналист осындай білікті меңгеруге тырысуы тиіс.

Біз өтпелі кезеңде өмір сүрген адамдармыз. Қытай халқында тілекке де келетін, қарғыс та болуы ықтимал, енді біреулер халық нақылды десе, тағы біреулер Конфуцийдің айтқаны дейді, әйтеуір, «Өтпелі кезеңде өмір сүр» деген бір сөз бар. Меніңше, осы сөз тілекке жақындау сияқты. Өйткені оның түбінде от пен суды көр, шыңдал, шынық, маңдай терінді төк деген түсінік бар-ау деп болжаймын. Біз түрлі формациялардың ауысқанын бастан өткердік. Кеңестік жүйеде жұмыс істеп, жаңа өмірге бейімделе білген адамдармыз. Тіпті сол жүйенің артықшылығын да көрдім. Кешегі өткен заманды оңды-солды қаралай беруге болмайды, тек қана жамандықтан тұратын жүйе болуы мүмкін емес. Журналистикада да сол заманның үздік үлгілері болғанын айту керек, соларды оқып-үйренуге, көңілге тоқуға болады. Мәселен, қазақтың қабырғалы ақын-жазушылары осы ҚазҰУ-дан шыққан. Кезінде бір ғана курста Тұрсын Жұртбай, Жүрсін Ерман, Несіпбек Айтұлы, Асқар Егеубаев сынды ірі қаламгерлер білім алды. Қазір сондай үрдіс бар ма? Міне, осы мәселеге де көңіл бөліп қойған абзал.

«ЕҢ ЖАҚСЫ МАМАНДЫҚ ТАҢДАҒАН БАҚЫТТЫ АДАМСЫЗДАР»

2005 жылы Мәскеуге барған бір сапарымда Андрей Михалков-Кончаловскийден сұхбат алдым.

да үш кассета бар еді, үшеуі де әңгімеге толды, әрі қарай қолмен жазған болып тұртып отырмын. Қандай білімді адам, білмейтіні жоқ, Абылай хан, Шоқан туралы көсіле сөйледі. Тоқтайтын түрі жоқ. Әуешайға жетуді ойлап тықырып отырмын, кептеліс бар дегендей. Аяғында «сіздің уақытыңызды алдым, кешіріңіз» десем, «Жоқ, мен қолы бос адаммын», – дейді. Болмаған соң сағатыма қарадам, бұл журналист үшін дөрекілеу әдеп болса да, солай істеуге тура келді. Сөйтіп, зорға қолым жеткен адамнан әрең қашып құтылғандай болып едім.

Кезінде Төрегелді Шармановпен екеуара әңгімеден қызық сұхбаттар жазылды. Эдуард Шеварднадзеден алған сұхбатым да ерекше еді. Оның баспасөз хатшысы «қырық бес минут уақыт беремін» деді. Мен «бұл қалай, Қазақстаннан арнайы келіп тұрмын» десем де, бой бермейді. «Үлкен адам, көп сөйлетуге болмайды» дегендей ыңғай танытты. Бір сағат әңгімелескеннен кейін хатшысы дегбірісіденіп кетті. Қайта-қайта ымдайды, мен көрмегендей боламын. Әлден уақытта ол кісіге «сізбен әңгімелесуге бір сағат уақыт беріп еді, бір жарым сағат өтіп кетті» деп едім, баспасөз хатшысына қабағын шыта қарады. Содан не керек, екі жарым сағат әңгіме айтты. Жарықтық өте баяу сөйлейтін адам еді.

Тәуір сұхбат алу журналистің шеберлігіне байланысты. Тіпті кей кездері қулыққа да баруға тура келіп жатады. Осыдан 45 жыл бұрын, 1976 жылдың жазында Мәскеуде жас журналистердің бүкілодақтық семинар-кеңесі өтті. Идеологияға ерекше көңіл бөлінетін кез. Жиырма бес пен отыздың арасындағы сайдың тасындай жігерлі жастар алдында кеңес журналистикасының кілең бір ығайы мен сығайы сөз сөйледі. Бай тәжірибесін бөлісті. Солардың бірі – атағы жер жарған публицист Генрих Боровиктің жур-

налист қызметінің қадірі мен қасиеті жайында айтқаны есімде қалды. «Мына дүниеде жүздеген адамның өмірін сүріп көргендей күй кешетін, ондаған кәсіп иелерінің тыныс-тіршілігін тула бойымен сезінетін екі мамандық бар. Олардың қандай мамандық екенін білесіздер ме?» деп сауал тастады. Осы кезде қол көтерген бір жігіт: «Ол – актер». Актер хан да, қара да бақташы, солдат та болады...» дегендей жауап қайырды. «Ал екіншісі қандай мамандық, кім не айтады?» Ешкім үндемеді. Жауап болмағандан кейін өзі «екіншісі – журналист» деді. Мұны естіген соң, бәріміз серпіліп сала бердік. Сөйтті де, мэтр сөзін былай жалғады: «Журналист бір аптада дәрігердің, келесі аптада мұғалімнің, одан кейінгі аптада спортшының ішкі дүниесіне еніп, солардың кейпіне кіріп жатады. Сол кәсіп атаулының бәрінің жай-жапсарын жан-тәнімен сезіне алады. Сондықтан сіздер мына қысқа өмірде тіршіліктің барынша көп қырын көруге мүмкіндік беретін ең жақсы мамандықты таңдаған бақытты адамсыздар», – деді. Осы сөзді ешқашан есімнен шығарған емеспін. Мұны мен журналистік жолды таңдаған жастар біле жүрсін деп үнемі айттып жүремін.

ЖУРНАЛИСТИКАНЫҢ МҰРАТЫ – ӘЛЕУМЕТТІК ОПТИМИЗМДІ ОРНЫҚТЫРУ

Қазақ халқының даналығында «Тоқсан тоғыз бәле бар, жүз жақсылық және бар» деген нақыл бар. Рас, жасырмаймын, мына өмірде кері кеткен кемшілік те көп, өркен жайған өзгеріс те аз емес. Бірақ арна рейтингі үшін, журналист танымалдығы үшін күнгей мен көлеңкени балансын бұзып көрсетуге болмайды. Бәрі де салыстыра қарағанда айқындалады. Бір ғана фактіні айтайын. Орыстың «факты – упрямая вещь» деген сөзі бар ғой. 19 миллион халқы бар Қазақстанның

ішкі жалпы өнімі халықтың жиынтық саны 50 миллионнан асатын төрт елдің – Өзбекстан, Қырғызстан, Түрікменстан мен Тәжікстанның ішкі жалпы өнімдерінің көлемін қосқандағыдан жату артық. Журналистикадағы отаншылдықты елдегі жағдайды жаппай мақтау деп ұғынудың жөні жоқ. Қазір бажайлап қарасаңыздар, ақпараттың 80 пайызы – негатив, 20 пайызы – позитив, кей жағдайда негатив 90 пайызға жететіні жасырын емес. Мысалы, бір жерде бір балабақша ашылса, ол жайында ақпарат берілмейді. Елең қылмайды. Оның үстіне азаматтық журналистиканың дүниеге келуі, қалыптасуы да кәсіби журналистердің жұмысына жаңа қиындықтар туғызуда. Мысалы, тележурналист қанша жаныққанымен, қандай да бір оқиғаны арна кестесіндегі жаңалықтар уақытына дейін эфирге шығара алмайды. Ал блогерлер болсын, жай интернет қолданушылар болсын, әлгі оқиғаны дереу әлеуметтік желіге салып, жер-жаһанға таратып үлгереді. Жазғаны таңертеңге дейін жарық көре алмайтын газет тілшілері жайында ештеңе айта алмайсың. Ендігі жерде кәсіби журналистиканың қадір-қасиетін жаңалықты жеткізудегі жарыс емес, сол жаңалықты талдап, түсіндірудегі жарыс, яғни осы жолдағы жеңіс қана сақтап қалатын сияқты. Оның үстіне халықтың негізгі бөлігінің ақпаратты да, білімді де интернеттен іздеуге ауысқанына байланысты дәстүрлі ақпарат құралдарының өнімдеріне сұраныс азайып барады. Сондықтан блогер журналистиканы кәсіби деңгейде тұжырымдап, оқытуды қолға алу керек. Тіпті студенттерге пост жазудың қыр-сырын, стилін үйрету қажет.

Журналист көп оқуы керек. Радионың негізгі ақпарат құралы ретінде мүмкіндігін әлі де толық тани алмай отырмыз. Мысалы, мен көлік нарығын зерттеп көрдім, автордио – ең көп ауди-

тория жинайтын ерекше сала. Ал ұсыныс сураныстың деңгейіне байланысты болады. Әсіресе нарық жағдайында. Журналистиканың бір миссиясы – әлеуметке барды бардай көрсету. Өңкей жағымсыз жаңалық таратып, сенімді жоғалтуға, үмітті үзуге жұмыс істеуге болмайды. Қиратуға, сындыруға, жамандауға болады, бірақ оның да шегі болуы керек. Ел құрдымға кетіп бара жатыр дегенді жөнсіз айтып-жазып, «қаралы картина» қалыптастыру қисынсыз. Қазір әлемде мемлекеттігі танылған 193 ел бар. Мемлекет құра алмаған, ондай бақыт бұйырмаған ұлттар қаншама. Саны қазақты төрт есе орап кететін ұлттар бар, солардың өзі жалауын желбіретуге алақандай төбе таба алмайды, тіпті автономиясы жоқ ұлттар да бар емес пе? Мысалы, күрд ұлтын алайық. Кезінде крест жорығын тоқтатқан әйгілі Саладдин ұрпақтары ғой, мәмлүктердің бәрі осы Саладдинге табынған. Қазіргі күйі бәрімізге аян. Ал ұйғырдың тарихын, мәдениетін, көне жазуын, симфониялық музыкасын білетіндер түсінеді, солармен салыстыра қарағанда бізде тәубе дейтін жағдай басым. Кезінде өзімізді мұсылман қылған, сауатымызды ашқан татарларды алайық. Бізге қызыға қарайды. Сол сияқты Шешенстан дара ел бола алмайды, оған империя мүмкіндік бермейді. Демек, бізде мүкіршілік ететін жағдай аз емес. Журналистиканың мұраты да, миссиясы да – ең алдымен әлеуметтік оптимизмді орнықтыру. Келешекке, болашаққа сенім жоғалмаса, бірте-бірте бәрі болады, болмай қоймайды. Сенім болса, серпіліс те болады. Әлемнің 60-қа жуық елінде болдым. Бірақ Қазақстандай ел көргенім жоқ.

ЖАҚСЫ АДАМДАР ӨМІРДІ ТАНУҒА КӨМЕКТЕСТІ

Конспекті дегеніңіз тез жазуға, ойыңды жүйелеп түсіруге қалыптастыратын құрал. Бірде Сәкен Жүнісовтың қолынан қалың дәптер көрдім. «Мынауыңыз не?» деп сұрасам, «Мұқанның (Мұхтар Әуезов) сабағынан жазған конспекті» деді. Содан жата қалып жабыстым. Кейін сол конспекті «Студент жазған конспекті» деген кітап болып шықты. Көп оқыңыздар. Көп оқығанның, талмай зерделегеннің, талғап оқығанның арқасында мен қазір сіздердің алдыңызда тұрмын.

Менің ұстаздардан аузымның салымы болды. Осы қарашаның рақта білім алып жүргенімде бірінші курстың бірінші семестрінде «Социалистік Қазақстан» газетіне беттің төрттен бірін алып жатқан үлкен мақалам басылып шықты. 8-сыныпта оқып жүргенімде ауылға атақты ғалым Зейнолла Серікқалиев келіп, әңгімесін тыңдап, қаты қызыққан едім. Содан Алматыға келгеннен кейін газет редакциясына сәлем беруге бардым. Ол кісі екеуара әңгімеден кейін мені қолөнершілердің көрмесіне жіберді, содан көлемді мақала жазып келдім. Бұл мақала маған бедел әкелді. Өмірде Сағат Әшімбаев, Оралхан Бөкейдің қамқорлығын көрдім. Кейін Асқар Сүлейменовпен араластық. Қазақтың Қалтайының әңгімесін естідік. Осының бәрі маған өмірді тануға, адамды тануға септігін тигізді.

Биыл – Қазақстан Республикасы үшін тарихи тағылымды жыл. КСРО мемлекетінің ыдырап, Қазақ елінің тәуелсіздік алғанына 30 жыл толуда. Тарих атты алып шежіре үшін 30 жыл қас қағым сәт болар, ал біздің ел үшін тәуелсіздік жылдары – еліміздің толағай табыстарға қол жеткізген тарихи маңызы бар айтулы кезең. ҚР Тұңғыш Президенті – Елбасымыз Н.Назарбаевтың парасатты көшбасшылығымен талай қиындықтан өттік, іргетасы берік, қуатты мемлекетке айналдық. Осы жылдары тәуелсіздігіміздің тұғыры берік, саяси бағытымыз тұрақты болып, Қазақстан халқының біртұтас ұлт болып қалыптасу жолында маңызды қадамдар жасалып, тың жобалар жүзеге асырылып жатыр.

Тәуелсіздік жылдары қазақстандық білім беру саласына жаңа бағыт, тың серпін әкелді. Бұл жаңалық тек жалпы білім беру саласында ғана емес, жеке тұлғалардың интеллектуалдық қабілетін арттырып, қызметін дамытуға, әлеуетін кеңейтіп жатқанынан байқауға болады. Мысалы, кеңестік дәуірде қазақстандық ғалымдардың шетелмен, әсіресе капиталистік алпауыт елдердің

оқу құралдары, оқу бағдарлама жарық көрді. Scopus базасында авторлар серіктестігімен екі мақалам және ресейлік «Интернаука» баспасында ұжымдық монографияда еңбегім жарық көрді. АҚШ, Түркия, Канада, Ресей, Украина, ҚХР, БАӘ, Мысыр, Чехия, АИР, Моңғолия мемлекеттері баспасөздерінде және өткен халықаралық конференцияларда, симпозиумда

Рахила НАРАЛИЕВА, ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының аға оқытушысы

Тәуелсіздік білім беру саласына жаңа бағыт әкелді

көрнекті ғалымдарымен, білім ордаларымен байланыс жасау, еңбектерімізді жариялау өте қиын болатын. Қазіргі таңда білім беру саласында шетелдіктермен әдістемелік, ғылыми-инновациялық байланысты тығыз орнатып, ғылыми еңбектерімізді отандық қана емес, әлемдік рейтингте көрсеткіші жоғары Scopus, Web-Science, World-Science т.б. базасында индекстелетін басылымдарда кеңінен жариялай алу мүмкіндігіне қол жеткіздік.

Елбасымыздың, Президентіміздің тіл саясатына қатысты айтқан тұжырымды терең ойларын жүзеге асыру мақсатында отандық білім беру сатысын әлемдік деңгейге көтеруге, көп-үлтты елімізді, біздің қоғамымызды одан әрі ұйыстыратын негізгі фактор – мемлекеттік тіліміздің өрісін кеңейту, қолданыс аясын, бәсекеге қабілетті дамыған 50 елдің қатарына енуіне, әлемдік аренаға шығуына жол салатын білім мен ілімнің, ғылым мен техниканың тілі ретінде құзыреттілігі артуына байланысты тіл маманы ретінде үнемі ізденіп жүреміз. Қазақ тілін өзгертпелі аудиторияда шет тілі ретінде оқытудың инновациялық әдістемесін мемлекеттік және жалпы-адамзаттық мәдени кеңістікте ғылыми-теориялық тұрғыдан саралап, оқыту технологиясына қатысты лингвистикалық және инновациялық әдістемелік мәселелерді талдап, зерделеп, отандық білім кеңістігінде бәсекеге қабілетті қазақ тілін көптілді ортада оқытудың инновациялық кешенді әдістемесін қалыптастыру мақсатында еңбек етеміз.

Педагогикалық шеберлігім, ғылыми әлеуетімді, кәсіби біліктілігімді арттыру мақсатында шетелдік ғалымдармен тәжірибе бөлісу бағытында Кембридж панелінде пікір алмасамын. Республика деңгейінде ғана емес, шетелде өтетін халықаралық конференцияларға, симпозиумдарға қатысу мүмкіндігіне ие болып, еңбектерімді шетелдік баспасөздерде жариялап жүрмін. Мысалы, отандық, шетелдік басылымдарда 150-ден астам ғылыми-әдістемелік, имидждік мақалаларым мен 20-дан астам

ғылыми-зерттеу еңбектерім жарияланды.

Елбасымыз «Қазақстан – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты жолдауында: «...Білім – біздегі Жалпыға ортақ еңбек қоғамының берік негізі», – деп атап көрсетіп, еліміздің болашағы, берекелі дамуы жолындағы басты стратегиялық бағыт – білім мен ғылымнан бастау алатынына баса назар аударып, «...Бізге ұлттық зияткерлік ұйытқыны жасау қажет, эрудициясы жоғары, сапалы адамдар қажет, олар халықаралық деңгейдегі бәсекелерге лайықты қабілетті болуы шарт. Бүгін білім беру үрдістеріне назар салудың маңызы өте жоғары. Іс-әрекетті орындайтын немесе жасайтын біліктілікті, өмір сүруге үйрететін біліктілікті, заман талаптарына лайықты бірлесіп өмір сүре алатын біліктіліктерді әрбір адамның бойына егу қажет», – деп, отандық, әлемдік білім-ғылым кеңістігі мен еңбек нарығында бәсекеге қабілетті білімді де білікті маман жастарды тәрбиелеу ісін білім ошақтарынан бастау керек екенін атап айтты.

Елбасымыз бен Президентіміздің жасампаз елдің жарқын болашағы – жастарға қатысты айтқан асыл ойлары мен жарқын да жаңа мақсатын жүзеге асыру жолында Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың еңбек ұжымы аянбай еңбек етіп жатқанын сөз жүзінде емес, нақты іс жүзінде жүзеге асыруда. Әлемнің жетекші оқу орындары мен ғылым ордаларымен халықаралық байланыстар орнатуда. Ұлттық рейтингтің абсолюттік көшбасшысы – университетіміз әлемдік білім мен ғылым кеңістігінде өзінің жетістіктерімен әлемдік рейтингті жоғары жетекші оқу орындарының топ-200-дің қатарына енді. Түркі елдері академиясының ең үздік білім ордасы атағын иеленді. Университет жетістіктерінде әрбір факультет, әрбір кафедра ұстазының қажырлы еңбегінің үлесі бар. Сол секілді біздің ЖОО-ға дейінгі білім беру факультеті де өзіндік үлесін қосуда. Біздің факультет 2011 жылы 1985 жылы жасақталған шетел азаматтарына арналған дайындық факультеті-

нің негізінде құрылды. Факультет өзінің қалыптасу барысында көптеген оң өзгерістер мен даму кезеңдерін сәтті өткерді. Факультет ұжымы тіпті 90-жылдары да қажырлы қайратпен жемісті қызмет етті. Қазір ХХІ ғасырда да еңбек жолын сенімді түрде жалғастыруда.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ білім беру саласында бұрыннан 100-ден астам шет мемлекетпен тығыз байланыс жасайды. Қазіргі уақытта университет өзінің халықаралық байланыстарын кеңейтіп, жетілдіріп, өркендеті отырып, Еуропалық білім беру кеңістігіне сенімді түрде кірігу ісін жүзеге асыруда. Білім беру аясында көптеген әлем елдерімен байланысын кеңейте түсуіне жол ашылды. Мысалы, венгриялық Шандор Ковач деген студент өзінің қыпшақтар туралы ғылыми зерттеуін аяқтау үшін дайындық факультетіне қазақ тілін үйренуге келді. Қазақ ғалымдарының түпнұсқадағы зерттеулерін оқу үшін оған біраз еңбектенуге тура келді. Кейіннен Шандор қыпшақтардың тұрмыс-тіршілігі мен салт-дәстүрін әрі қарай зерттеу үшін өзінің өмірін Қазақстанмен тығыз байланыстырды. Қазіргі уақытта Шандор Ковач Венгриядағы Яс-Надькун-Сольнок облысындағы ассамблеяның жетекшісі. Ол Қазақстанмен байланысын үзбеді, қазақ тілінде өте жақсы сөйлейді. Ш.Ковач біздің елімізде жиі қонақта болып тұрады. Невада – Семей антиядролық қозғалысының белсенді мүшесі, жетпіс жастағы дайындық факультетінің қарт студенті, жапониялық Такаго Масахико дайындық факультетін тәмамдағаннан кейін өзінің оқытушысы Г.Мусаеваны Осака қаласында орналасқан Еуразиялық тілдер орталығы мен «Хибакуси» антиядролық қоғамына шақырды. Орталықта доцент Г.Мусаева шетелдіктер дәрісханасында қазақ тілін оқытудағы өз тәжірибесін таныстырды. 2001 жылдың қаңтар айынан бастап шетел азаматтарына арналған дайындық факультеті халықаралық бағдарлама бойынша жоғары оқу орны арасындағы көне Ханкүк шет тілдер университетімен бай-

ланыс орнатып, корей студенттерін халықаралық студенттер алмастыру бағдарламасы бойынша қабылдай бастады.

Тәуелсіздіктің жаңа ғасыры жаңа дәуірдің лебін ала келді: жаңа заманда маңызды қадам – шетелдегі қазақ диаспорасының өкілдерін оқыту ісі қолға алынды. 2001 жылдан бәрі факультетте президенттік бағдарламаның арқасында 2000-нан астам шетелдік қазақ жастары білім алып шықты. Атамекеніне оралып, қалаған мамандығы бойынша ана тілінде білім алып, жұмыс істеп жатқан түлектеріміз жылдан-жылға артып келеді. Еліне оралып, еңбегі жанған түлектеріміз де аз емес: талантты жас Қазымұрат ақынымыз, күміс көмейі әнші Үшқын, «Қамшы кз» сайтының жетекшісі Біләл өнер мен шығармашылық саласында еңбек етіп жүрсе, ал Құрмет шетелдік қазақтарды орналастырып, қабылдайтын қалалық миграция департаментінде еңбек етіп жүр.

Қазіргі кезде факультет алдына қойған екі үлкен міндетті: шетел азаматтарына екі категория бойынша білім беру – этникалық қазақтар мен шетелдіктерді оқыту ісін жүзеге асыруда. Сонымен қатар мемлекеттік тілді меңгергісі келетін шетелдіктердің қатары жылдан-жылға артып келеді. Бірнеше жылдан бері жыл сайын ҚазҰУ-ға, біздің факультетке, қазақ тілін оқып-үйренуге келетін шетелдіктердің саны арта түсуде. Қазақстан Республикасындағы экономикалық және саяси тұрақтылық, жергілікті халықтың қонақжайлылық қасиеті, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ басшылығы білім алушыларға білім беру мен елімізде тұру үшін қажетті жағдайлардың бәрін жасап, ұйымдастыра білетін іскерлігі, ең бастысы – шетелдік студенттерді факультетте алатын білім сапасының жоғары деңгейде екені қызықтырады.

Үздіксіз білім беру жүйесі бойынша құрылған ЖОО-ға дейінгі білім беру факультетінің инфрақұрылымы ерекше: мектеп – колледж – университет. Факультетте екі кафедрамен қатар, ҚазҰУ-дың колледжі мен «Бейіндік мектеп», «Талапкер», «Кәсіби

бейіндік» және «Зерде» орталықтарының жұмыс істеуі жоғары оқу орнына дейінгі оқыту жүйесінің біртұтас білім беру саласын қалыптастырды. Факультетте, кафедрада осылайша қалыптасқан ынтымақтастық пен сабақтастық тыңдаушыларымызға тиісті дәрежеде білім алуға мүмкіндік береді. Түлектеріміздің қалаған мамандығы бойынша отандық ЖОО-ға түсіп, білім алуы үшін ұстаздар ұжымы аянбай қызмет етуде.

Кафедрада еңбегіміз жемісті болуы үшін «Шебер ұстаз» сыныбы, оқу-әдістемелік, ғылыми семинарлар, пән бірлестіктері тұрақты түрде жұмыс істейді. Бұл іс-шаралар тек оқытушылардың шеберлігін жетілдірумен қатар, тыңдаушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, олардың таланттарын ашуға да бағыттталып жүргізіледі. Біздің студенттер университет іс-шараларына белсенді түрде қатысады. Республика сарайында Ұлы Отан соғысының 65 жылдығына арналған шарада «Жас қазақ» қойылымын көрсетті. Кезінде ҚХР-дан келген Ұланай атты аруымыз «Ана тілі» аруы атанса, шетелдік бірнеше тыңдаушымыз республикалық «Сөз мерген» лингвистикалық телесайысына қатысып, жүлдегер атанды. Әсіресе соңғы оқу жылдарындағы жетістіктеріміз өте жоғары, 2019/20 оқу жылы талантты, өнерпаз тыңдаушымыз Әсел Шопан отандық екі бірдей өнер сайысының жүлдегері болды.

Жыл сайын тыңдаушыларымыз «Фараби оқулары» халықаралық жас ғалымдар мен студенттердің дәстүрлі конференциясы аясында өткен байқаудың жеңімпаздары болады. Биыл аталмыш конференцияда алты тыңдаушымыз жүлдегер болды. Республикалық деңгейде өткен онлайн олимпиадалар мен блицтурнирлерге белсене қатысып, 26 тыңдаушымыз жүлделі орындарды иемденді. Кафедра ОПҚ-ы да пәндік олимпиадаларға қатысып, жүлделі орындардан көрініп, біліктілік санаты жоғары мектеп ұстазына лайық екенін танытты.

Университеттің толағай табыстарына өзіндік үлесін қосып жүрген факультетіміздің тарихында ардагер ұстаздарымыздың алатын орны ерекше. Өмірден өтсе де, артына жарқын із қалдырған профессор Т.Қаратаев «Еңбек ардагері», «Жеңістің 60 жылдығы», «Жеңістің 65 жылдығы», «Батыр шапағаты Бауыржан Момышұлы», «Әлия Молдағұлова», «Астанаға – 10 жыл», «Ғылым мен білімге қосқан үлесі үшін» (Еуразия университеті), «Жоғары мектептегі үздік еңбегі үшін» (1984 ж.), «Қазақстан білімінің құрметті қызметкері» медалі, төсбелгілерімен марапатталған. Өзі туған ауданының (Ақтөбе облысы Әйтеке би ауданы) құрметті азаматы атанған. Диссертациялық кеңеске мүше болған. Т.Қаратаевтың жетекшілігімен бірнеше кандидаттық және магистрлік диссертациялар қорғалған. Көп жылдар бойы Қазақ радиосы мен телевизиясында халықаралық хабарлар жүргізген. Жиырмадан астам кітап-кітапшалардың, 200-ге жуық мақаланың авторы. «Жүз жылдың ақ-қарасы», «Тарихтағы аттас тұлғалар» атты оқу құралдары жарық көрген.

Біз, ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының ұстаздары, өз тарапымыздан білім алып жатқан жастардың келешекте Қазақстанның тең құқылы мақтан тұтар азаматы болуына бар күш-жігерімізді саламыз.

**Дайындаған
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ**

Последний новатор-романтик

Историю делают люди. И это подтверждает высказывание Уинстона Черчилля: «Я думаю, что история будет благосклонна ко мне, так как я собственноручно собираюсь ее писать». Так люди-легенды пишут свои истории, не боясь трудностей, тем самым оставляя уникальный след в истории человечества. Они – победители! В этом году исполняется 100 лет со дня рождения выдающегося ученого, журналиста, педагога, общественного деятеля Таумана Салыкпаевича Амандосова. Без этого человека нельзя представить многое в казахстанской журналистике. Он стоял у истоков, формировал смелостью своей мысли, неустанным трудом будущее отечественной науки и образования в сфере журналистики.

Тауман Салыкпаевич Амандосов родился в 1921 году в ауле Кайыршақты Балыкшинского района Атырауской области. Судьба не баловала. Рано остался без родителей, какое-то время жил у дяди Толеулы. В новой семье только своих детей было 10, а вместе с осиротевшими детьми родственников - 16 детей. Жизнь была трудной, как и у всех в эти годы. Маленький Тауман недодел, спал на полу, стойко переносил все невзгоды. В детстве его укусила змея, ампутировали ногу, но он никогда не жаловался, не чувствовал себя инвалидом. Как позже напишет писатель Хамит Ергалиев, «на пьедестал Учителя с большой буквы Тауман поднялся одной ногой». После смерти дяди воспитывался в Гурьевском детском доме. В 1942 году окончил среднюю школу, затем работал в редакции областной газеты «Социалистік құрылыс»: прошел путь от корректора, литературного сотрудника до заведующего рабселькоровским отделом. Такой опыт, безусловно,

повлиял на выбор будущей профессии, развитие коммуникационных навыков, обогатил его жизненную копилку.

В 1946 году поступил на отделение журналистики в КазГУ им. С.М.Кирова. После окончания учебы талантливого юношу оставляют в вузе, направляют на преподавательскую работу. С этого периода вся жизнь Т.С.Амандосова оказывается связанной с университетом, главным детищем - факультетом журналистики, которому отдавал все свои силы и время.

Более пяти лет Т.С.Амандосов возглавлял отдел по заочному образованию. С 1959-1966 гг. – декан филологического факультета. В 1966 году добился открытия факультета журналистики. Это была своеобразная революция в гуманитарном образовании! В Казахстане и Средней Азии появился центр подготовки национальных журналистских кадров для прессы и телевидения. Созданы оригинальные кафедры: истории журналистики, телеви-

дения и радио, журналистского мастерства и литературного редактирования, подобрана творческая команда, разработана учебно-методическая документация. На этой базе сегодня развиваются образовательные траектории журналистики, пиар, издательского дела и дизайна.

Научная деятельность всегда интересовала Таумана Салыкпаевича, свидетельство тому – научные статьи, монографии, успешная защита кандидатской диссертации «Қазақ совет әдебиетіндегі халықтар достығы идеясы», а позже докторской диссертации в Москве. Т.Амандосов стал первым профессором журналистики в Казахстане.

Все эти годы он много пишет, научные статьи и публицистические материалы. Выходят статьи и книги о теории казахской публицистики, жанровой организации журналистских текстов и типологии изданий, моделиях журналистики. Его интересует журналистика во взаимодействии с политикой, экономикой, куль-

турой. Тауман Салыкпаевич ощущает эту связь как публицист: горячо и эмоционально реагирует на происходящие в стране перемены. Как человек с обостренным чувством справедливости тяжело переживает периоды реакции, гонения на М.О.Ауэзова, с которым его связывали научные устремления и крепкая дружба.

Говорят, чтобы увидеть талант, надо самому быть талантливым. Тауман Салыкпаевич умел находить таланты, всегда работал с интересными, одаренными людьми. Это Ю.Крикунов, Б.Жақып, М.Барманкулов, М.Исмаков, С.Козыбаев, М.Дмитровский, Ш.Нургожина, Б.Омаров, Е.Дудина, А.Шарипов и др. Каждый из них стал гордостью факультета и университета, внес свой вклад в развитие науки и журналистского образования.

Споры о том, насколько ангажирована журналистика, можно ли считать информацию товаром, интересны ли СМИ в современных условиях продолжают. Возникли новые медиа, которые одновременно являются и каналом распространения контента, и средой его производства. Сформировались платформы, на которых взаимодействуют канал, контент, аудитория. Что интересно, все это было и при жизни Т.С.Амандосова, только в иных формах и практиках коммуникации. Новые тренды, технологии, способы коммуникации опираются на давно существующие элементы и практики. В этом факте прослеживается преемственность идей и интересов поколений. Наверное поэтому и сегодня творческие работы Таумана Салыкпаевича

не устарели, читаются современными студентами с интересом и пониманием.

Журналистская деятельность, переводы, писательство, преподавание выступают как несколько граней таланта Т.С. Амандосова. Он первопроходец во всем: науке, образовании, педагогике, журналистике. Т.Амандосов – автор первого учебника для журналистов на казахском языке, книги и монографий по теории и практике казахстанской журналистики – «Журналистика – голос эпохи», «Жанры казахской советской прессы» и др. Среди его студентов многие известные люди: Абиш Кекилбаев, Куаныш Султанов, Мырзатай Жолдасбеков, Бауржан Жақып, Кайрат Сак.. Союз журналистов Казахстана ежегодно вручает премию имени Т.С.Амандосова за лучшие журналистские работы. В КазНУ имени аль-Фараби на факультете журналистики студенты занимаются в аудитории имени профессора Таумана Амандосова. За самоотверженный труд и вклад в развитие журналистики в Казахстане неоднократно награждался званиями и Почетными грамотами. Не будет преувеличением сказать, что из его учеников и последователей состоит журналистская элита страны.

Т.С.Амандосов был необыкновенно гордым и строгим человеком, это чувствовали все, кому выпало счастье общаться с ним. Сегодня его жизнь предстает как пример бескорыстного служения ученого-исследователя своему делу, возвышенного, романтического отношения к профессии журналиста, веры в Человека.

Лариса МУХАМАДИЕВА,
ст. преп. кафедры
издательско-редакторского
и дизайнерского искусства
КазНУ

В период празднования тридцатилетия Независимости Республики Казахстан особую роль приобретает функция общепринятой национальной идеи и межэтническое согласие, в основе которой заложен принцип единства в многообразии.

Принцип межэтнического согласия нашего общества

Межэтническое согласие – достояние казахстанского общества, которое является важнейшей и неотъемлемой частью истории суверенного государства, и в большей степени состоялось благодаря достаточно эффективной деятельности центральных и местных государственных органов, Ассамблеи народа Казахстана. И сегодня основная масса населения страны открыто говорит о благополучии в межнациональной сфере, откровенно ставит вопросы этнической защищенности в государстве, осуществляет отпор проявлениям бытового национализма.

Казахстан является полиэтничным государством. Полиэтническое население любой страны является уникальным этническим организмом, научное осмысление развития единства и многообразия которого необходимо для успешного функционирования государства. Наша страна по всем параметрам относится к полиэтничному и поликонфессиональному госу-

дарству, в котором проживает более 19 миллионов человек, принадлежащих к 130-ти этносам и этническим группам.

Казахстан регулирует межэтнические отношения и процессы в своей национальной политике на основе правовой базы, включая Конституцию РК и соответствующих органов и институтов, функционирующих на уровне центральной, региональной и местной власти. В статье 14 Конституции Республики Казахстан гарантируется, что «никто не может подвергаться какой-либо дискриминации по мотивам происхождения, социального, должностного и имущественного положения, пола, расы, национальности, языка, отношения к религии, убеждений, места жительства или по любым иным обстоятельствам», а в статье 19 отмечается, что «каждый имеет право на пользование родным языком и культурой, на свободный выбор языка общения, воспитания, обучения и творчества». Таким образом, представители всех

этносов и этнических групп, проживающих на территории республики, обладают одинаковыми правами и не могут подвергаться дискриминации.

реформ в этнополитической, политической, духовной и национальной сферах, целостность национальной политики, учет взаимосвязи всех ее компонен-

тов, оказание помощи малочисленным народам в развитии их экономики, культуры, в сохранении среды обитания, формирование этики межнациональных отношений,

тов, оказание помощи малочисленным народам в развитии их экономики, культуры, в сохранении среды обитания, формирование этики межнациональных отношений, функция общепринятой национальной идеи заключается в объединении всех казахстанцев

в казахстанскую нацию, определения для всего мира имиджа, устремлений и дел казахстанской нации, выразив то, чего стремится достичь казахстан-

ский народ в будущем. Национальная идея казахстанского народа должна быть понятна и может быть применима для народов других стран.

Таким образом, национальная идея должна выражать приоритеты мировоззрения, общие для людей всех этнических групп, конфессий, с разными политическими убеждениями, населяющих Республику Казахстан. Необходимо также учитывать, что национальная идея казахстанского народа – это национальная идея всех людей, живущих на территории Республики Казахстан, независимо от этнической принадлежности; это – национальная идея всех казахов, независимо от страны проживания: народ равен каждому своему человеку, каждый человек равен своему народу.

Ж. БАКТЫБАЕВ,
кандидат педагогических
наук, доцент кафедры
педагогики и образовательного
менеджмента КазНУ

Соңғы жылдары аквакультурадағы бекіретұқымдас балықтарының өндірісі әлемдік нарықта уылдырыққа деген үлкен сұранысқа байланысты айтарлықтай өсті. Аквакультурада бекіре балығын өсіру – популяция санының азаюы және бекіретұқымдас балықтардың өмір сүру циклін қалпына келтіруге бағытталған маңызды іс-шаралардың бірі. Алайда аквакультураның қарқынды дамуы бактериялық инфекциялардан туындаған аурулардың өршуіне алып келеді, ал бұл өз кезегінде аквакультурадағы бекіретұқымдастарының жоғары деңгейде өлімге ұшырауына және алапат экономикалық шығындарға алып келуі мүмкін.

негізгі себебі болып табылатын грам-теріс және антибиотикке төзімді бактерияларға қарсы литикалық белсенділігі жоғары жаңа химерлік эндолизиндерді дамытуға бағытталған.

– Эндолизиндер антибиотиктерге балама бола алады. Олар бактерияларды, олардың физиологиялық күйіне немесе антибиотиктерге төзімділігіне қарамастан, эффективті тұрғыда

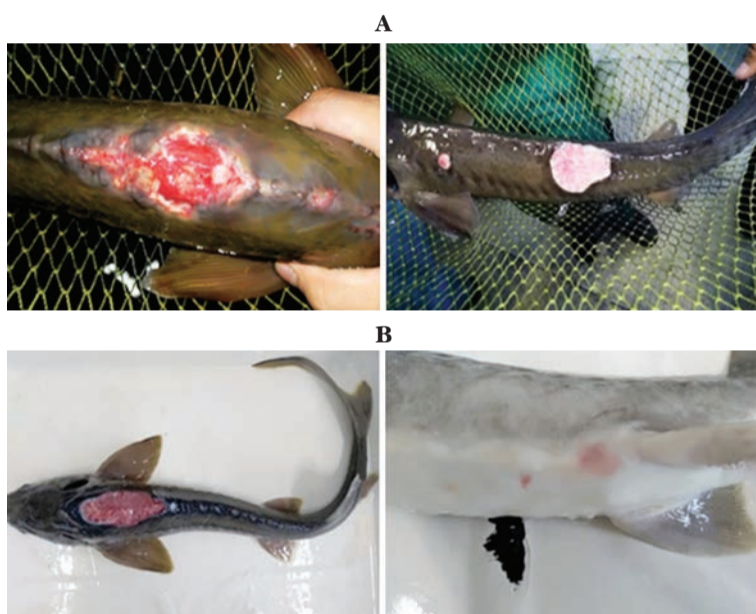
Бекіре балығын бактериялық аурудан қорғайды

қарағанда бактерия штамдары эндолизиндерге төзімділікті дамытпайды.

Зерттеу жұмыстарының нәтижесінде бекірелер *A. hydrophila*, *A. salmonicida*, *A. caviae*, *A. sobria*, *P. putida* және *P. fluorescens* бактериялық патогендері бөлініп, идентификацияланады және олардың антибиотиктерге сезімталдығын *in vitro* (пробиркада, яғни тірі организмнен тыс – ред.) жағдайында тексеріледі. Сондай-ақ химерлік эндолизиндер құрастырылатын болады және үш бастапқы және жеті химерлік эндолизиндердің гендері клондалып, олардың *E. coli*-де экспрессиясы оптимизацияланады. Эндолизиндердің бактерияға қарсы белсенділігі анықталып, бекіретұқымдас балықтарды емдеу әдістері жасалады.

Қазіргі уақытта эндолизин терапиясы күрделі инфекцияларды емдеудің болашағы зор балама әдісі болып отыр. Өйткені эндолизиндер – пептидогликан гидролазалық белсенділік тән фаг кодтайтын ферменттер. Сондықтан олар бактерия клеткасының қабығын ыдыратуға қабілетті. Бұл фагтың репликациядан кейін қожайын клеткасынан сыртқа шығуына мүмкіндік береді.

Жоба нәтижесінде алынған өнімді балық аулау кәсіпорындары, оның ішінде өндірістік аквакультура кешендері мен балық өсіру шаруашылықтары, сондай-ақ балық өсірушілер тұтына алады. Өйткені ферментағы балық түрлерінің жоғары тығыздығы патогендік микроорганизмдер санының күрт өсіп, олардың жаппай қырылуына әкеп соқтыруы мүмкін. Сондықтан экономикалық тұрғыдан бұл фактор аквакультураның дамуына кедергі болып табылады. Мамандардың айтуынша, көбею кезіндегі шығындарды азайту үшін профилактикалық немесе емдік шаралар көбіне тағамға жиі қосылатын антибиотиктерді қолдана отырып жүзеге асырылады. Сонымен бірге бактериялық инфекцияны емдеу және алдын алу кезінде қолданылатын антибиотиктердің қалдықтары аквакультурада өскен балықтардан даярланған тамақ өнімдерінде кездеседі. Бұл тұтынушы ағзасына зиян келтіріп қана қоймай, қоршаған ортаны ластайды. Осылайша антибиотиктерге төзімді бактериялардың күрт көбеюі ықтимал. Жоғарыда айтып өткеніміздей, эндолизиндерде антибиотиктегі секілді жанама әсерлері жоқ, Әрі ол ағзаның қалыпты микрофлорасына әсер етпейді. Сонымен қатар өте маңызды аспект – бактерияларда эндолизинге қарсы тұру функциясы дамуы мүмкін емес. Осылайша эндолизиндер антибиотиктерге жақсы балама бола отырып, әртүрлі патогендік қоздырғыштармен күресте үлкен әлеуетке ие болады.

Бекіре балықтарының геморрагиялық септицемиясы

Бекіре балықтарының аэромоназы (А) және псевдомоназы (В); «Аквакультура өндірісінің тәжірибелік өндірістік оқу-ғылыми кешені» ЖШС-нен алынған инфицирленген бекіре балықтары (Орал, Батыс Қазақстан облысы)

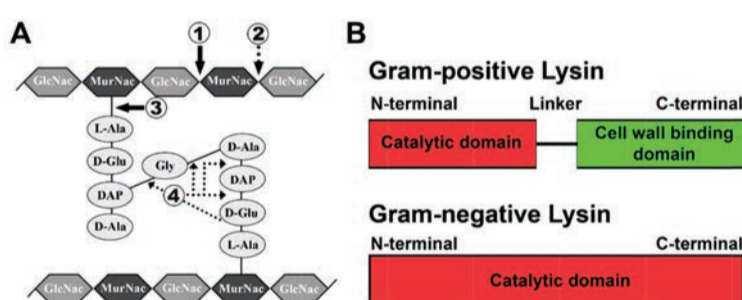
стратегиялары қажет, – дейді ғалым.

Профессордың айтуынша, қазіргі уақытта эндолизин терапиясы күрделі инфекцияларды емдеудің перспективті баламасы болып саналады. «Соңғы 10 жылда эндолизинді зерттеу саласы айтарлықтай қарқын алды. Ең алдымен адам мен жануарлардың грам-позитивті және грам-теріс патогендеріне қарсы әртүрлі компаниялар әзірлеген кейбір эндолизиндер, оның ішінде химерлік эндолизиндер қазіргі таңда клиникаға дейінгі және клиникалық тексерулерден өтіп жатыр. Алайда басқа жануарлар мен адамдар сияқты балықтардың үнемі микробтардың шабуылына ұшырайтынына қарамастан, эндолизиндердің бактерияға қарсы агенттер ретіндегі потенциалы аквакультура саласында әлі зерттелген жоқ», – дейді А.Бисенбаев.

ҚазҰУ ғалымдары ұсынған жоба аквакультурадағы бекіретұқымдас балықтар ауруларының

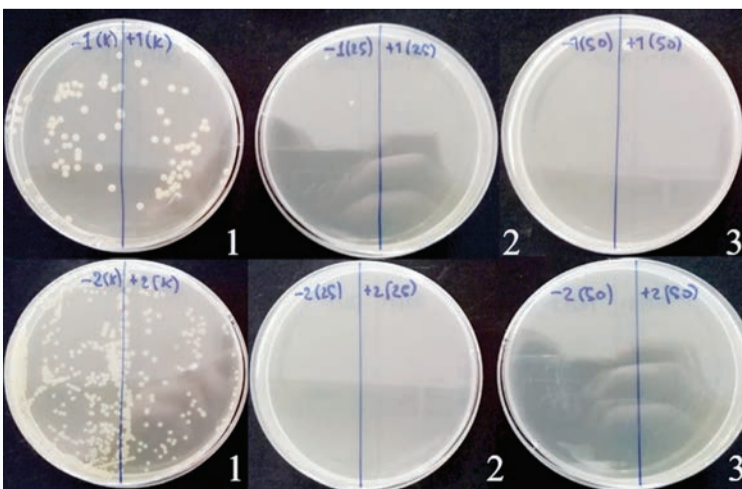
тез өлімге әкеледі. Эндолизиндер ферментативті белсенділігі бойынша мынадай үш топқа жіктеледі: глюкозаминидазалар, мурамидазалар және литикалық трансглюкозилазалар кіретін гликозидазалар. Бұл ферменттердің әрекеті қанттың β -(1,4)-гликозидтік байланыстарын ыдыратуға бағытталған. Ал амидазалар қант пен пептид тармақтарының басты тізбегінің арасындағы амидтік байланыстарды гидролиздейді. Эндопептидазалар болса екі аминқышқылының арасындағы пептидтік байланысты гидролиздейді. Эндолизиндердің құрылымы глобулярлы немесе модульді болуы мүмкін, – дейді академик Амангелді Бисенбаев.

Осылайша эндолизиндер бактерияларды, олардың физиологиялық күйіне немесе антибиотиктерге төзімділігіне қарамастан, эффективті және тез жойылуына жағдай жасайды. Ғалымның сөзіне сенсек, антибиотиктер мен бактериофагтарға

Пептидогликандар құрылымы мен гидролазалар арқылы асырату сайттары

А) 1 – Глюкозаминидазалар; 2 – мурамидазалар (лизоцималар) және литикалық трансглюкозилазалар; 3 – L-аланин амидазалар; 4 – энд пептидазалар; *GlcNac* – N-ацетилді глюкозамин; *MurNac* – N-ацетилмурам қышқылы; В) Грамм-позитивті және грамм-негативті эндолизиндердің структурасының схемасы

1 – бақылау, 2 – эндолизин (25 мкг), 3 – эндолизин (50 мкг)

in vitro эндолизиннің бактерияға қарсы белсенділігінің нәтижелері

Биыл көрнекті ғалым, дарынды ойшыл, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, философия ғылымының докторы, профессор, әл-Фарабидің туған топырағына қайта оралып, насихатталуына өлшеусіз үлес қосқан Ағын Қасымжановтың туғанына 90 жыл толып отыр.

ойшыл әл-Фарабидің тарихи Отанына оралуына көп еңбек сіңірді. Атап айтар болсақ, Ш. Есеновтің және Ә.Әлімжановтың бастамасымен 1973 жылы Азия

ғылыми орталығына айналды. Осы тұстағы Ағын Қасымжановтың ғылыми беделі мен ұйымдастырушылық қабілеті тек Қазақстанда емес, шетел ғалымдары

ныңдағы жоғары оқу орындары оқытушыларының білімін жетілдіру институтының директоры, 1983-86 жылдары ҚазМУ-дың Философия тарихы кафедрасының меңгерушісі болып қызмет атқарды. 1986 жылы Желтоқсан оқиғасына байланысты ҚазМУ-дан кетуге мәжбүр болып, 1987-93 жылдары Алматы зооветеринарлық институтында Философия кафедрасында профессор болып жұмыс істеді. Осы бір қиын жылдарда Ағын Қасымжанов қазақ халқының рухани мәдениетімен терең шұғылдана бастайды. 1994 жылдан ғұмырының соңына дейін ҚазҰУ-да философия және саясаттану факультетінде Философия кафедрасының меңгерушісі болды. 1993 жылы ҚазҰУ-дың жанында Әл-Фараби ғылыми орталығын құрып, соның директоры қызметін атқарды. Айта кететін бір жайт, Ағын Қасымжанов қай жерде қызмет етсе де, барлық уақыттағы ғылыми жұмысының өзегі фарабитану болды. Қазіргі уақытта оның әл-Фарабиге арнаған төрт монографиясы, 10 кітапша және 50-ден аса ғылыми мақаласы бар.

Оның ғылыми атағы мен беделі Қазақстан Республикасынан да тысқары кеңінен тарап, Одаққа танымал талантты қазақ философы атанды. 2000 жылы қараша айының 2-жұлдызында ғалым, ойшыл, философ, ұстаз Ағын Қасымжанов өмірден өтті. Ғалымның құрметіне екі жылда бір рет дәстүрлі университеттік Ағын Қасымжанов оқулары өткізіліп келеді. Қараша айында Әлемдік философия күні қарсаңында Ағын Қасымжановтың 90 жылдығына орай, Қасымжанов оқуларын өткізу жоспарланып отыр.

Жақыпбек АЛТАЕВ,
Философия кафедрасының
профессоры,
ф.ғ.д.

Фарабитану ілімін зерттеген ғалым

Шығыс халықтарында ұстаз түсінігі әрдайым қастерлі де құрметті саналған. Ағын Хайроллаұлы философия ғылымындағы, фарабитанудағы үлкен ұстазым еді. Университетті тәмамдағаннан соң, бір жыл аудандық газетте әдеби қызметкер болдым, кейін Шымкент педагогикалық институтында ұстаздық еттім. Жас ғалым ретінде мені 1976 жылы ҚазКСР ҒА Философия институтына мақсатты аспирантураға оқуға жіберді. Тағдырдың жазуымен өмірімдегі түбегейлі өзгеріс осы сәтте болғандай, өйткені мен ұстаз, профессор А.Қасымжановтың бөліміне түстім. Сол уақытта ол әл-Фараби мұрасы бойынша аудару және насихаттау тобының жетекшісі болатын.

А.Қасымжанов әлемдік деңгейдегі ғалым. Оның есімі қазақстандық философия мектебінің бастауында тұрады. Ағын Хайроллаұлы отандық және шетелдік философия тарихы, таным теориясы және диалектика, ғылым философиясы, дала өркениеті және қазақ халқының рухани мұрасы салаларында толымды философиялық мол мұра қалдырды. Оның әл-Фараби және ойлау мәдениеті туралы жазылған еңбектері араб, болгар, поляк, португал, фин, француз, чех тілдеріне аударылып, жарияланған.

Талантты ғалым, белгілі философ, педагог, кемел ұстаз, философия ғылымының докторы, профессор, Ұлттық ғылым академиясының корреспондент-мүшесі А.Қасымжанов 1931 жылы 19 қазанда Алматы қаласында дүниеге келді. ҚазҰУ-дың философия факультетінің алғашқы түлектерінің бірі. Еңбек жолын аспирантураны бітіргеннен ке-

йін, 1957 жылы ҚазКСР ҒА Философия институтында кіші ғылыми қызметкер ретінде бастады. Ағын Қасымжанов ғылымда үш саланың негізін қалады. Біріншісі – таным теориясы, оған арналған іргелі еңбектері бар. Екіншісі – әл-Фараби мұрасын зерттеп, фарабитану ілімінің іргесін анықтап, басты бағдарларын белгіледі. Үшіншісі – қазақ дүниетанымын, философиясын тарихи-методологиялық ауқымда зерттеп, артында ұшан-теңіз идеялық мұра қалдырды.

1968 жылы ҚазКСР ҒА Философия және құқық институтында әл-Фараби мұраларын зерттеу бөлімі ашылды. Бөлім меңгерушісі болып А.Қасымжанов тағайындалды. Ғалым жерлесіміз, ортағасырлық кеменгер ғұлама,

және Африка елдері жазушыларының V конференциясы аясында «Әл-Фараби күні» өткізілді. Олардың белсенді қатысуымен әл-Фарабидің 1100 жылдық мерейтойына арналған халықаралық конференцияға дайындық жұмыстары жүргізіле бастады. Ол кезде мұндай іс-шара өткізу оңай шаруа емес еді.

Б.Ғафуров, А.Машанов, А.Қасымжанов, Ә.Әлімжанов т.б. ҚР Ғылым академиясының президенті Ш.Есеновтің тікелей ұйымдастыруымен 1975 жылы Әбу Насыр әл-Фарабидің 1100 жылдығына арналған үлкен халықаралық ғылыми конференция Мәскеу – Алматы – Бағдад қалаларында болып өтті. Сөйтіп, Алматы аз уақыттың ішінде әл-Фараби мұраларын зерттеудің

арасында да кеңінен танымал болды. Конференцияның Алматы қаласында өтуіне бірден-бір себепші болған бір жағдай – ол Ағын Қасымжановтың ғылыми редакциясымен белгілі жазушы Ә.Әлімжановтың 1975 жылы шыққан «Ұстаздың оралуы» атты кітабы болды. Өкінішке қарай, бұл кітаптың оқырман қауымына таралуына тыйым салынған болатын. Бірақ соған қарамастан, Ағын Қасымжанов бастаған ғылыми топ әл-Фараби мұраларын зерттеуді әрі қарай жалғастыра берді.

Ағын Қасымжанов 1976-77 жылдары Әл-Фараби атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің философия-экономика факультетінің деканы, ал 1977-83 жылдар аралығында ҚазМУ жа-

Вакцины против коронавирусной инфекции имеют высокий уровень безопасности, уменьшают тяжелые случаи заболевания и госпитализаций, способствуют снижению смертности коронавирусной инфекции. С момента появления вакцины против коронавирусной инфекции привито несколько миллиардов взрослых во всем мире различными вакцинами против коронавируса.

Эффективный способ защиты от вируса

Широко распространенная вакцинация от COVID-19 – важное средство для защиты от коронавирусной инфекции всех, кто находится в группе повышенного риска, от тяжелых осложнений и смерти коронавирусной инфекции. Вакцина производства Пфайзер рекомендована Всемирной организацией здравоохранения (ВОЗ) для вакцинации детей и подростков в возрасте от 12 до 18 лет, беременных и кормящих мам. В настоящее время в более 20 странах мира проводится вакцинация подростков с 12 лет, в отдельных странах с 3-х лет (Китай) и 5-ти лет (США). В Америке вакциной производства Пфайзер привиты около 8 миллионов, в том числе начата вакцинация детей старше 5 лет, в Китае – в октябре 2021 года было принято экстренное использование отечественной инактивированной вакцины против коронавирусной инфекции среди детей от 3 до 17 лет

включительно и уже привиты более 60 миллионов детей и подростков указанного возраста. На конец августа текущего года в Канаде до 58% подростки в возрасте от 12 до 17 лет были полностью вакцинированы против КВИ.

Для предупреждения коронавирусной инфекции среди детей и подростков в возрасте от 12 до 18 лет, беременных и кормящих мам в Казахстане обеспечена доступность вакцины производства Пфайзер, которая имеет доказательную базу безопасности и высокой эффективности в данных группах населения.

В Казахстане вакцинация против коронавирусной инфекции проводится бесплатно и является добровольной. Согласно 77 статье Кодекса Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения», любая медицинская процедура, в том числе и вакцинация, проводится только с согласия приви-

ваемого. Вакцинация подростков с 12 до 17 лет допускается только с информированного письменного согласия родителей или их законных представителей. Административной или уголовной ответственности за отказ от вак-

цинских работников прививочных бригад для вакцинации подростков. Для обеспечения безопасности и эффективности вакцины на разных уровнях хранения и транспортировки обеспечивается «холодовая цепь».

цинации в Казахстане не предусмотрено.

Вакцинация подростков в возрасте от 12 до 18 лет проводится в прививочных кабинетах организаций образования, по желанию родителей или законных представителей подростки могут привиться в прививочных пунктах медицинской организации. Медицинская организация к которой прикреплен школа обеспечивает подготовку меди-

цинских работников прививочных бригад для вакцинации подростков. Для обеспечения безопасности и эффективности вакцины на разных уровнях хранения и транспортировки обеспечивается «холодовая цепь».

В случае возникновения неблагоприятных последствий после иммунизации – НППИ необходимо обращаться за медицинской помощью. Противопоказания к вакцинации вакциной производства «Пфайзер»:

- аллергия на действующее вещество или любые другие компоненты препарата; наличие аллергии на яйца или желатин не является противопоказанием или предостережением для

вакцинации, так как вакцина не содержит эти компоненты.

- возраст до 12 лет;

- беременность до 16 недели.

Вакцинацию против коронавирусной инфекции следует отложить для лиц с острыми инфекционными заболеваниями и в период обострения хронических заболеваний.

Преимущества вакцинации:

- предупреждает тяжелое течение и осложнения инфекции

- защищает не только привитых, но и окружающих (братьев, сестер, родных)

- формирует «коллективный иммунитет»

- «паспорт вакцинации» полученный после иммунизации упростит ваши путешествия.

Перед проведением вакцинации обследование на наличие КВИ и антител к коронавирусу не проводится. Переболевшие КВИ подлежат вакцинации против КВИ через 6 месяцев после выздоровления с учетом оценки состояния перед вакцинацией. Допускается вакцинация переболевших КВИ через 3 месяца после выздоровления.

М. ЖАНСЕЙТОВА,
руководитель отдела
УККиБиУ Бостандыкского
района г.Алматы

Ж. ЖУНУСОВА,
медицинский директор
поликлиники

Жаһандану дәуірінде әлемнің барлық ашық экономикалары, сонымен бірге оның барлық құрамдас экономикалық агенттері де әлемдік қоғамдастыққа интеграциялануда. Әлемдік білім беру жүйесіне интеграциялану кезінде университеттің бәсекеге қабілеттілігін қолдау өте маңызды. Университеттің бәсекеге қабілеттілігін басқару тетігі сыртқы ортамен байланысты қолдауды және кеңейтуді қамтиды.

верситеттердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру факторлары мен мүмкіндіктері, өзекті инновациялық білім беру бағдарламаларын әзірлеу мен енгізудің аспектілері талқыланды. Сондай-ақ шетелдік қонақтар университет-

Ынтымақтастық бағыттары анықталды

Осыған байланысты Эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті бүгінгі таңда 35 жақын және алыс шетелдердің университеттерімен және ұйымдарымен ынтымақтастық туралы 200-ден астам келісімшарт жасасты. Ынтымақтастық туралы шарттар өзара тиімді ынтымақтастықты, соның ішінде студенттер мен оқытушылардың академиялық ұтқырлығын, бірлескен білім беру бағдарламаларын әзірлеу мен іске асыруды, академиялық кездесулер мен симпозиумдарды ұйымдастыруды, бірлескен зерттеу қызметін, ғылыми ақпарат, жарияланымдар, материалдар мен білім алмасуды көздейді.

Университеттің сыртқы байланыстарды кеңейту туралы стратегиясын жүзеге асыру мақсатында Экономика кафедрасы Ферғана политехникалық институты (Өзбекстан), Ресей халықтар

доставтағы университеті (Ресей), Падуа университеті (Италия) өкілдерінің, сондай-ақ біздің ЖОО түлектері мен жұмыс берушілердің қатысуымен Academic Collaboration Week өткізді. Academic Collaboration Week жұмысының шеңберінде Қазақстан Республикасындағы жоғары экономикалық білім беру саласындағы жаңғырту мен жетістіктері, әлемдегі экономикалық білім беруді дамытудың негізгі үрдістері, уни-

тің жетістіктерімен, Эл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың білім және ғылыми инфрақұрылымымен танысты.

Іс-шара барысында әлеуетті шетелдік серіктес университетпен ынтымақтастық бағыттары анықталды. Атап айтқанда, бірлескен білім беру бағдарламаларын, ғылыми жобаларды іске асыру, оқытушылар мен студенттердің академиялық ұтқырлығы, оқытушылардың біліктілігін арттыру курстарын өткізу және ғылыми қызмет. Мұндай іс-шаралар синергетикалық әсермен сипатталады, соның арқасында университеттің халықаралық аренадағы бәсекеге қабілеттілігі артады.

Ғ.ДӘУЛИЕВА,
э.ғ.к., профессор м.а.
Ж.ТЕМІРБОЛАТОВА,
PhD, Экономика
кафедрасының аға
оқытушысы

Эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің қауымдастырылған профессоры, филология ғылымының кандидаты, ұлағатты ұстаз, «ҚР білім беру саласының үздігі», Қазақстанның құрметті педагогі Сәлима Қалқабаеваның ғылыми-шығармашылық әлеуеті, ұстаздық-тәлімгерлік қыры туралы үзік сыр.

Ұстаз. Ғалым. Тәлімгер

Ұстаз. Әдебиет пәнінің оқытушысы. Алғаш университет тәлімгері аттанған шәкірттің әдебиет әлемін білсем, тереңірек танысам дейтін үкілі үмітін аялап, көркем шығарманың мәні мен маңызына бойлап, оның сан алуан сипатын, болмысын, табиғатын, өзіне тән көркемдік көкжиегін жан-жақты тануға, танытуға, түсіну мен түйсінуге мүмкіндік беретін әдебиетта-

нуға кіріспе пәні арқылы әдебиет әлеміне жетелейді. Сөз өнерінің құдіретін сезіну үшін әдебиетті жақсы көрумен шектелмей, сүю керектігін ұғындырады.

Ғалым. Көркем шығарма поэтикасы. Осынау күрделі саланың кеңістігін жан-жақты таразылап, зерттеулерінде көркем туындының поэтикасын айқындауға қажыр-қайратын жұмсап келе жатқанын білеміз. Аристотельден бастау алатын поэтиканың мәнін түсіну, түсіндіру бағытындағы сан алуан ізденістер Горацій, Буало, Лессинг, Ломоносов, Белинский еңбектерінде жалғасын тапты. Отандық әдебиеттанудың білгірі Байтұрсынұлынан бері қарай да біршама зерттеулер жазылды. Б.Майтанов, Б.Кәрібаева, А.Смақова, А.Темірболат т.б. бұл тақырыпты тереңдете түсті. Осы саладағы ізденістердің қатарына Сәлима Әбдіраманқызының «Көркем

шығарма поэтикасы» монографиясын жатқызуға болады.

Тәлімгер. «Жалғыз білім үйретуге емес, біліммен бірге жақсы тәрбиені қоса беру керек», – дей-

ді Алаш қайраткері Міржақып Дулатұлы. Шынайы ұстаздың болмысын оның шәкірттерін ізгілікке, имандылыққа жетелуі толықтырады анық. Ұшқан ұядан, оқыған ортадан алған өнеге отбасындағы жарастықпен, қаламгерлер арасындағы сыйластықпен әдіптеліп, ұжымдағы ұйымшылдықпен беки түскен тәрбие мен тәртіп, ар мен адамгершілік сынды қасиеттер өз жемісін берері де анық жайт. Осынау қасиеттердің Сәлима Әбдіраманқызының да бойына жұғысты болып, ұлағатты ұстаз, абзал ана, тағылымды тәлімгер атануы да,

бойындағы барын ұрпақ тәрбиесіне арнауы да жарасымды-ақ.

Сәлима Қалқабаева кураторлық жұмыс аясында тәрбие беру ісін жандандырып, тәрбие мен

білімді ұштастырып, жастармен жұмыс істеудің сан тетігін игеріп келеді. Дарынды жастардың шығармашылығын қадағалап, қолдап, олардың қатысуымен түрлі әдеби кештер, жыр мүшәйраларын, шешендік өнер сайыстарын тұрақты өткізіп келеді. Ол басқаратын «Әдеби жүзdesулер» клубы арқылы әдебиет, мәдениет, өнер саласындағы өзіндік қолтанбасы бар, өмірлік тәжірибесі мол жандармен жүздестіру – ұлттық рухани жаңғыруға бастар жол, ұштастырар үміт. Әдеби кештер, шаралар негізінде шығарылған әдістемелік-тәрбиелік құралдар, альманахтар да жастарға бағдар, әріптестерге өнеге болып, көпшіліктің игілігіне жұмсалуды да үлгі аларлық іс.

Тәуелсіздіктің 30 жылдығын абырой биігінде қарсы алғалы отырған әріптесімізге толайым табыс, баянды ғұмыр тілейміз.

Шоқан ШОРТАНБАЙ,

филология факультетінің аға куратор-ұйымдастырушысы

Біздің оқырман

Ермахан Ыбырайымов,
боксы, халықаралық спорт шебері,
Сидней олимпиадасының чемпионы,
Алматы қалалық мәслихатының депутаты

Суретті түсірген – Марат Жүнісбеков

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Эл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университеті

Эл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің

Басқарма Төрағасы - Ректоры
Жансейіт ТҮЙМЕБАЕВ

Имидждік саясат және қоғаммен байланыс
департаментінің директоры
Қаншайым БАЙДӘУЛЕТ

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ

Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ

Тілшілер: Қайыржан ТӨРЕЖАН,
Кәмила ДҮЙСЕН,
Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ

Фототілші: Марат ЖҮНИСБЕКОВ

Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., Эл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат, 3-қабат, №302, 304 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 32-28,
тікелей: 377-31-48.

Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Қазақ университеті» баспаханасында басылды.

Бағасы келісім бойынша.

Таралымы – 1000

- Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.
- Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.
- «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.
- Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.